

Coalitievorming gemeente Gorinchem
Verslag van bevindingen en advies van informateur V.J.H. Molkenboer

Opdracht

Pierre Schefferlie, voorzitter van de PvdA, heeft mij gevraagd op te treden als informateur. Dit initiatief heeft de steun gekregen van de overige partijen die na de verkiezingen van 19 maart 2014 in de raad vertegenwoordigd zijn. Vervolgens is mij de volgende opdracht meegegeven;

“Onderzoek en adviseer over mogelijkheden van samenwerking om te komen tot een college dat op een werkbare meerderheid en voldoende draagvlak kan rekenen en rapporteer hierover aan de onderhandelaars van de fracties”

Werkwijze

Ten voorbereiding van de gesprekken heb ik kennis genomen van de volgende documenten:

- Opdrachtformulering ;
- Verkiezingsprogramma's ;
- Overdrachtdossier top 14 beleidsprogramma's/going concernonderwerpen;
- Doorkijk financiële positie gemeente Gorinchem;
- Een samenvattende notitie voor de informateur bestaande uit “overdrachtdossier nieuwe college” inclusief bijlage: “visie Rode Draden”.

Samenstelling onderhandelingskoppels

CDA	Eeuwit Klink en Lennert Onvlee
CU/SGP	Marjo Molengraaf en Frank Barth
D'66	Francis Alba Heijdenrijk en Arnie Faro
GA	Everdien Hamann en Hans van Mourik
GL	Rutger van Breemen en Arjen Rijdsdijk
PvdA	Pierre Schefferlie en Gemma Biesheuvel
SP	Eva Dansen en Nanine van Dalen
SB	Dick van Zanten en Renate van Maaren
VVD	Attie Mager en Marcel Doodkorte

Ondersteuning

Bij mijn werkzaamheden als informateur ben ik bijgestaan door medewerkers van de griffie, te weten Erna van Bekhoven met als achtervang Hans Sepers.

Start van de verkenning

Op 28 en 29 maart heb ik met alle partijen een gesprek gevoerd op basis van de volgende leidraad;

- interpretatie van de verkiezingsuitslag;
- zienswijze belangrijkste thema's voor de komende 4 jaar.

Veelal ging het hier bij om; de Rode Draden, Visie op de stad, de drie decentralisaties, wijkgericht werken, Sociaal cultureel werk, cultuurbeleid, regionale samenwerking, sturing op de financiën (w.o tempo en aard van vastgestelde bezuinigingen of eventuele nieuwe bezuinigingen), wonen en leefbaarheid en subsidiebeleid.

- visie op een te vormen collegesamenstelling;
- vorm van een coalitie akkoord; op hoofdlijnen of gedetailleerd;
- eventuele wethouders kandidaten;
- overige zaken naar keuze.

Het doel van de gesprekken was verkennend. Accent lag bij deze verkenning op overeenkomsten en verschillen (pragmatisch en persoonlijk) tussen de fracties t.a.v. verschillende thema's.

Alle gesprekken zijn in een open en constructieve sfeer verlopen en gaven mij een goed beeld van de inzet en bestuurlijke wensen van de fracties. Er was sprake van grote betrokkenheid bij de stad en in het bijzonder de opgaven waarvoor de stad Gorinchem de komende jaren staat. Bij alle partijen was verder veel waardering voor de wethouder Financiën van de VVD m.b.t. het in korte tijd op orde brengen van de gemeentelijke financiën. Voorts werd duidelijk dat de verschillen in het bijzonder zouden gaan om de volgende zaken;

- De mate van hardheid van de ingezette bezuinigingen, het tempo daarvan en het eventueel vinden van financiële ruimte om "extreem" negatieve effecten op te vangen (al dan niet tijdelijk) In het bijzonder t.a.v. de thema's cultuur, sociaal cultureel werk en de drie decentralisaties.
- De verwachtingen die sommige partijen hadden gewekt tijdens de campagne naar de kiezer in het bijzonder de partij Stadsbelang en de wijze waarop dit naar voren werd gebracht door de lijsttrekker dhr. Dick van Zanten gezien zijn betrokkenheid in het nabije verleden als belangenbehartiger van bepaalde organisaties.

Gespreksronde 2

De 2e serie gesprekken vond plaats op maandag 31 maart met 4 fracties (CU/SGP, GL, VVD en D66) die nadrukkelijk aangaven te twijfelen aan een samenwerking met Stadsbelang. Ik besloot om (de vertegenwoordigers van) deze fracties één voor één in gesprek te laten gaan met de fractie van Stadsbelang. Doel van deze gesprekken was te toetsen of de beelden die genoemde partijen hadden over Stadsbelang overbrugbaar en bespreekbaar waren en er een basis van vertrouwen zou kunnen ontstaan.

Mijn conclusie was dat het vertrouwen van de 4 fracties in Stadsbelang na deze gespreksronden zeker niet was toegenomen. Hierbij ging het er vooral bij VVD en CU/SGP om dat Stadsbelang in principe niet onverkort wenste vast te houden (of het geloof daarin) aan de bezuinigingsdoelstellingen, het niet stabiel zijn van de fractie en de wethouderskandidaat Dick van Zanten. Bij de overige 2 partijen speelden deze zaken in mindere mate ook, maar voldoende om geen vertrouwen te hebben in een constructieve samenwerking.

Gespreksronde 3

Ik besloot als informateur met de gesprekspartners van de VVD, CU/SGP, PvdA en SP afzonderlijk een gesprek te voeren. De reden daarvoor was, op voorspraak van de PvdA, het gegeven om tot een werkbare/stabiele coalitie te komen met niet meer dan 4 partijen. Daarnaast was deze samenstelling in overeenstemming met verkiezingsuitslag. Het doel van deze gesprekken was te onderzoeken of het mogelijk was om met deze partijen een coalitie te vormen. De gesprekken vonden plaats op vrijdag 4 april.

In principe was men bereid hierover verkennende gesprekken te voeren. Twijfel was er wel in het bijzonder t.a.v. de SP. Ook hier ging het om beelden over elkaar. Maar ook over de politieke opstelling van de SP in de vorige bestuursperiode.

Gespreksronde 4

Uit de gesprekken maakte ik op dat de onderhandelingspartners onbekend waren met de motieven van de andere fracties en over elkaar spraken op basis van beelden. Deze beeldvorming kon een samenwerking in de weg staan. Ik besloot eerst te investeren in de samenwerking en het mogelijk bespreekbaar maken van (persoonlijke) belemmeringen.

Omdat er sprake was van onbekendheid en beelden over en weer uit de vorige bestuursperiode heb ik er voor gekozen alvorens inhoudelijke besprekingen te voeren, eerst te investeren in een gesprek over een mogelijke samenwerking. Het gesprek hierover vond plaats op maandag 7 april onder leiding van Harrie van den Berg; een samenwerkingscoach.

Fracties die ver uit elkaar stonden bleken elkaar tijdens het gesprek beter te kunnen vinden en kregen meer inzicht in elkaars motieven en houding.

Gespreksronde 5

Op woensdag 9 april vonden de inhoudelijke besprekingen plaats over belangrijke thema's (Rode draden, bezuinigingen, tempo van bezuinigingen, cultureel werk, cultuur, decentralisaties etc.) waarover men fundamentele afspraken wilde maken en de bereidheid hierover eventuele compromissen te sluiten.

De gesprekspartners vonden vooral de opstelling van de PvdA als niet soepel en onprettig. Hierbij ging het om het mogelijk bijstellen/afknabbelen van het ingezette (financiële) beleid, cultuurbeleid, de mogelijke inzet van OZB (verhoging om negatieve effecten van de bezuinigingen en vermindering van rijksgeld op te vangen), het beschikbaar stellen van incidenteel geld voor het cultureel werk in relatie tot de decentralisaties. Vooral de wens van de PvdA om een tweede, deeltijd, wethouder veroorzaakte naast de relationele spanning ook een programmatische afstand tussen de CU/SGP en de PvdA maar ook tussen de VVD en de PvdA. Die wens werd door sommigen opgevat als een claim.

De SP gaf aan te gaan voor een sluitend huishoudboekje (geen financiële avonturen) maar wel voorstander te zijn van eventuele aanpassingen en temporisatie van beleid op basis van analyses van knelpunten en het benoemen van prioriteiten. Eerst het probleem benoemen en dan pas komen tot mogelijke oplossingen/financiële bijstellingen.

Aan het eind van de avond heb ik de partijen gevraagd aan te geven of men niettemin bereid was om met elkaar een formatie aan te gaan en mij als informateur hierover donderdag 10 april te berichten.

15 minuten na sluiting van de bijeenkomst kwam het verzoek van de CU/SGP mede namens de VVD ook een coalitie te onderzoeken met D66 en GL zonder de PvdA. De SP stemde volgens CU/SGP daarmee in. In een toelichting van de SP de volgende dag (op initiatief van de SP) gaf de SP te kennen wel te willen instemmen om verder te gaan met de PvdA maar om pragmatische redenen een verkenning zonder de PvdA te steunen.

Gespreksronde 6

Op vrijdag 11 april zijn de 5 fracties (VVD, CU/SGP, GL, D66 en SP) op initiatief van de CU/SGP en de VVD een verkennend gesprek met elkaar aan gegaan. De leiding in dit gesprek werd genomen door Marjo Molengraaf van de combinatie CU/SGP in aanwezigheid van mij als informateur. Diverse belangrijke thema's passeerden de revue. De aanwezige partijen gaven aan het einde van de bijeenkomst (na overleg tussen D66, GL en VVD) aan voldoende vertrouwen te hebben door te willen gaan met elkaar. Als centraal uitgangspunt sprak men af in principe vast te houden aan de ingeslagen weg van bezuinigingen met hier en daar een kleine bijstelling indien nodig. Hierbij dient de prioriteit in eerste instantie te liggen bij "zorg". Voorts werd gekozen voor het uitgangspunt van 5 wethouders op basis van 4 fte en een coalitieakkoord op hoofdlijnen. Tot slot werd besloten de onderhandelingen voort te zetten met een formateur.

Advies

Ik adviseer op basis van het gegeven dat 5 partijen (VVD, CU/SGP, D66, GL en SP) in principe hebben aangegeven met elkaar een coalitie te willen vormen, de informatiefase af te sluiten. Voorts een formateur te benoemen die gaat bekijken of het inderdaad mogelijk is om inhoudelijk tot een akkoord op hoofdlijnen te komen en overeenstemming te bereiken over de wethouderskandidaten.

Kanttekening

Met de geadviseerde coalitie is er sprake van een meerderheid (13 zetels van de 25). Twee partijen (SP en CU/SGP) uit deze coalitie hebben zetels gewonnen. De formatie zal uitwijzen of er daadwerkelijk sprake is van voldoende draagvlak en dus van een werkbare meerderheid. De daadwerkelijke coherentie in beleid en de personele samenstelling van het nieuw te vormen college is hierbij een punt van aandacht. De ideologische verschillen tussen vooral SP en CU/SGP lijken op dit moment overbrugbaar. Vraag is in hoeverre dit in de formatiefase stand zal houden.

14 april 2014

Victor Molkenboer (informatieur)

Bijlage: opdrachtformulering informatieur

Bijlage: opdrachtformulering informateur

Betreft: opdrachtformulering informateur t.b.v. collegevorming

Toelichting: Op voorstel van de lijsttrekker van de PvdA, Pierre Schefferlie, is door vertegenwoordigers van de overige na de verkiezingen van 19 maart 2014 in de raad vertegenwoordigde politieke partijen op basis van een mondelinge toelichting ingestemd met de aanwijzing van de heer Victor Molkenboer (burgemeester gemeente Woerden) als informateur. De daarbij besproken werkwijze is hieronder in de vorm van een opdracht aan de informateur geformuleerd.

Opdrachtformulering: Het doel van de informatieronde is het onderzoeken van en adviseren over mogelijkheden van samenwerking om te komen tot een college dat op een werkbare meerderheid en voldoende draagvlak kan rekenen. Op basis van het geheel aan bevindingen rapporteert de informateur de onderhandelaars van de fracties, zo mogelijk binnen twee weken. De opdracht eindigt bij de start van de formatie. De informateur heeft geen rol in de formatie.

Ondersteuning: De gemeente stelt de benodigde vergadering faciliteiten ter beschikking. De informateur wordt bijgestaan door een medewerker van de griffie. De informateur kan eventuele onkosten declareren.

Werkwijze / Gesprekken: In de eerste gesprekken komt aan de orde:

- De zienswijze van partijen t.a.v. belangrijke thema's (bijvoorbeeld t.a.v.: al dan niet vasthouden aan de vastgestelde rode draden; intensiteit, tempo en aard van vastgestelde of eventuele nieuwe bezuinigingen op met name de terreinen Meedoen (sociaal cultureel werk) en Cultuur; lokale belastingen, de financiële huishouding en risicomanagement; eventueel gewenste ombuigingen; investeringen; de regionale samenwerking; overige thema's die partijen van belang vinden en aandragen);
- daarbij aangeven of de opvatting t.a.v. deze of andere thema's meer of minder bespreekbaar zijn;
- Welke conclusies trekt de partij uit de uitslag; wil de partij deelnemen aan een college en welke voorkeur er is t.a.v. de mogelijkheden van partijen die een college kunnen vormen en het aantal wethouders;
- Of de partij kenbaar kan / wil maken wie namens hen voorgedragen wordt als wethouderskandidaat bij een deelname aan het college; en de eventuele bereidheid tot het steunen van een coalitie zonder vertegenwoordiger van de eigen partij in het college;
- de voorkeur voor een gedetailleerd uitgewerkt coalitie-akkoord of een akkoord op hoofdlijnen gevolgd door raadsopdrachten met meer ruimte voor niet coalitie-gebonden partijen;
- Overige zaken die de onderhandelaars naar voren wensen te brengen.

De informateur bepaalt of en zo ja met welke onderhandelaars vervolggesprekken nodig zijn voordat een eindadvies kan worden opgesteld.

Eindrapportage / advies

Het eindrapport cq advies van de informateur wordt mondeling toegelicht aan de onderhandelaars in een besloten bijeenkomst. Daarna geeft de informateur een persverklaring.